

Pälyamüvat a Gräf Nüdydy-fell

100 arany jutalmora

1880-va.

b.) *)

[I. II. III. IV. V. VI. VII. Sz.]

*) Az a, (y.d.ge.) f.) Salmu-
kat kijel e sítarben belöl.

A Nádasdy-pályamut bíralói:
Szein Károly. s. t. atalosta.
Léány Lóránt. l. t. atalosta.
Deóky Zolt. l. t.

Syulai Pál
ontálybíró

É. d. 29. 1880.

1150.

II.

Pályamű
a
Gr. Nádasdy-féle 100 db.
arany jutalomért.

Selíge:
„E helyre jöni úgy
vágyódtam, égtem én.”
Sirály-leány III. 76.

A.
sirály-leány.
(elbeszélő költemény.)

I

Rég nyugodni tért már a kifáradt, vén nap,
 A busongó éj szár meg szár csillagot kap.
 A göncölőreker a feketés égen
 Szilaj paripáit kergetgeti régen.
 Messze jár a szélvész, a zivatar, orkán,
 Csend akadt a lármas bokor-erdő torkán;
 A vadak elültek; nincsen vége-hossza,
 Hogy a meggörnyedt föld mély álmát ^{alvára} nyugossza.

A Feketehegy is ott a Tisza partján
 Kopaszuló fejét tenyerébe hajtván,
 Elszenderült szépen, álmodik s álmába
 A folyó hullámait méregeti lába.

Éjfélt van, az éjnek félős pillanatja,
 Mikor a rosszlélek rimutját folytatja,
 Lobban a folyóvíz Feketehegy mellett,
 Lángra gyul a hullám, kísérti síri szellet;
 Majd elalozik, majd meg újra újra lobban,
 Tűzes boszorkányok futnak a habokban.
 Egy a másra szökken, nincsen nyugta-veszte, ?
 Vágja, sújtja egymást, mignem rajtaveszte.

Most mind újra illan, se' hirt se' hamva,
 Hogy oly ördögtáncot jártak a folyamba,
 Megnyílik a mélység titokrejtő szája
 S éji utra indul a vidék siralma.

Ijjen lány palástban; ködből szötte-varrta,
 Karsu természetén csak az ígéret tartja;
 Mint a sáppadó hold buva fellegekbiül,
 Arca úgy világos s egyre fényesebbiül
 S rémitőn ijesztve, mint a szörnyek álma,

Nem lép, átsuhan csak s mintha meg-megállna.
 S a hogy átsuhan a sűrű éji árnyon,
 Haja messze repdes lengve szellőszárnyon.

"Eskütartó Örvöse jó" - mond - "kedveséhez".
 Ki tudja, ki mondja, mi titkos beszéd ez?
 Mert suhan fűrkészve minden rugót helyet?
 Szava miért oly gyönge, akár a lehellet?

II

A Feketehegynek égbe nyúló ormán
 ? Alla Kankó vára csonka gula formán,
 Háttal az oromnak, arccal a Tiszának,
 Ugy, hogy csak a vége látszott a taljának.
 S hogyha az esőtől csepegett a lába
 Bele hullt a cseppje éppen a Tiszába.
 S bár az oldalába az idő, fogával
 Beharapta éve számát százasával,
 Négy ragyogó tornya fellegekben jára

I dölyffet nére onnan le a kun házára,
Mely nem messze tőle Tekháza táján
Gyermekkorát élte, úgy látszott ruháján.

Nem maradt adása ez sem, visszanevete
I az ő pusztá dölyffet haraggal tetézte.

Hát Kevén, gardája, a kit lángora gyujta
A szomzédos várnak híres-neves multja?

Ő alig husz éve, hogy megszálla itten
I már is mennyi harcot vitt vele önhitten!
Esküdött, kiirtja a magyarok népét,
Nem akarja látni egynék sem a képét
I ezt a Hankavárit, meg a lányát, Örsöt,
A vár agg urának egyedüli törzsét,
Lekergeti onnan a várból a vízbe
I oda ő magával majd kunokat visz be.

De a hogy ő tervelt, fia nem; hiába,

Sokkal nemesebb vér pergett a fiába'.
Sebők urfi gyakran szembeszállt vele
I megesett, hogy sokszor merészen beszéle.

III

A vártól keletre, nem sokkal magasban,
A jól elkerített, gardag, nagy vadásban
Étálgat a vidék csudaszép tündéte,
Hankavári Örsse ösnemes nevére.

"Szello" örikéje a pataknál várja,
Szélesjő kedvének nincs e földön párja.
A partra felugrál s a patakba innen,
Majd feléje szökdel, meglátja messzinnen.
I hogy hozzája ére, úgy körülözöketli,
Tízszor újra tízszor, sohasem restelli.
I szép két nagy szemével rá tapad merően,
Mintha üdvözölné a szabad merőben.
Majd cukorra vár, hogy kéjjel elrabolja
His kezéhez ugrik, szépen megszagolja.

De ma semmi sincs ott; őt ma nem fogadják,
 Játszi jó kedvében csak magára hagyják.
 Elbolyong az Őrse titkos gondolatja,
 Elvezett a szíve, keresi, kutatja.
 Hasztalan tekintget rá szép őrikeje,
 Mintha nem is élne, ma nem néz feléje.

Bűvös kéz vezérli s ő nem érzi hova;
 Céltalanul halad, kóborol tétova;
 Fűrkeszi a valót s nem érti álma-e?
 Elképzeli álmát s nem tudja látta-e?
 Mint sokszor merengve holdvilágos éjen
 S nézve a hold képét lenn a vízben mélyen,
 Végre bele kábult, azt hitte, való hold,
 Egy játszott eszével az álma, ilyen volt.

Még csak tegnap este látta s már ma éjjel
 Ott pihent a keblén tulvilági kéjjel;
 Ajjuk összeforrott s szívük dobbanása
 Lángoló hevüknek volt hű vallomása.
 Talán elcserelték, nem az ő kebele?

Ha nem is az égőz, maga a bal fele?
 Bűvös bájos érzés nyílt az oldalon,
 Ez nem lehet övé, ez égi hatalom.

Egy cikázik lelken át nagy indulatja,
 S gyermeki nyugalmát feltépi, raklatja;
 Szíve úgy rakatol, mint a víri malom
 S szép feje elbódul e kábitó dalon.

Megrörren a bokor közel a patakhoz
 S im' a vadas öre felé egy ifjat hoz.
 Vér szökell arcába az ifju leánynak,
 Ugy látja, szemei fénykarikat hánynak.
 Megáll pillanatra, megreszkét a lába,
 Maradjon, elfusson, fontolja magába.
 Ott maradni nem bír, futni nem merészel,
 Szorongu csatára kelt a szív az ésszel.

Már meg is érkeztek s az őt így kezdette:
 „Itt hozom ez ifjut, mert gonosz a tette,
 A mint járdogálok amott a sarokban,

Egyre csak valami rettenetést dobban;
Megfordulok erre, hát ő áll előttem,
Ép akkor ugrott át, majd le nem ütöttem” —

Többet is szólt volna, de hallgatást inte.
Őrse éjzemeivel, a mint rá tekinté;
Majd a szép fogolyra veté pillantatát,
De lekapa, hátha lelken pillanthat át
I hogy el ne árulja a néma szemérem:
„Bocsássa el” — mondá — „ez egyszer, én kérem”!

Mit nem tett volna meg az őt Örsikének,
Ennek az „aranyos, rubintos lepkének”.

„Jól van, bocsátom, de kérem alászan
Többet e vadamba beszökni ne lássam.”

I most ketten maradtak, az őt elballagott,
Nem ügyelt rá többé, megy-e, vagy marad ott.
Betelt vágyódásuk s remegve állanak,
Mi után epedtek, attól most tartanak.

Rá rá néz az ifju, megnyílik az ajka,
De, mintha nem merne, ehat a szó rajta
Néma forrongással háborog a lelke
I percre percek jöttek, míg a szót meglelte.

„Köszönöm” — így szólott — „drága hölgy a kegyet!
Elég ok volna, hogy szabadságom vegyék
I börtönbe dobjanak, mert szándikkal tevém;
E helyre jöni úgy vágyódtam, égtem én,
Szivem ösztönze rá, mert itt megláthatom,
A kiért epedek, a ki imádatom.”

Mint a gonosztevő a tetten kaptatva,
Összerendült Örsé e merész szavakra;
„Favoxék” — hebegé, többet nem szólhatott,
Az ifju beszéde a lelkeig hatott.

„Nyugalma't zavarám? Bocsánat, elmegyek,
El, messze, hogy többé terhére ne legyek.
Mért is űze a vágy e helyre hasztalan?
Oh, mért is epedtem e percért untalan?”

Mért áltatá szívem csábos, hiú remény?
 Most nem volnék ilyen földönfutó szegény!
 Nem, nem háborgatom; kérem, a jöttemet
 Bocssássa meg nekem, hisz ugy is ettemet."

Igy beszélt az ifju s már menőre fordult -
 De felvesszen a lány, rá néz, arca oly dult;
 Most vonaglik rajta a szűxi szemérem,
 Zsibbasztó kéj fut át benne minden éren.
 Lelkét elborítja a mult éji álmom,
 Harja átfűződik a két ifjuállon
 I ajka, hogy lemossa ejtett büne foltját
 Az ifju ajkával szípen eggyé folyt át.

*

"Szellő" özikének soh'sem volt ily napja,
 Teljes késő estig csak a cukrot kapja
 I ugy futos, eljatorik kedves gardájával,
 Oly nagy az öröme, alig bír magával.
 I ura, Örsikéje? Mintha szárnya volna,
 Ide oda repdes, kicsi lett a róna

Repeső szívének, szerelme vágyának;
 Arca szép egérről tova tünt a bánat
 I két kökény szemének messze ragyogása
 A sugárzó napnak édes hasonmása.

IV

Ezerhétzárnyolevánt s ötöt innak éppen,
 Kunszerető László ül királyi széken,
 Szomorú a sorsa a magyar embernek,
 Nincs joguk, igazuk, még szólni se' mernek.
 Annál több hatalma, joga van a kunnak,
 Ugy, hogy sokan aztán már belé is unnak
 I, "vannak alamizna, világ a szemesnek"
 -Mondják - "ez a törvény" s a magyarok esnek.

Kevinnel is így volt; alkalomra vára,
 Hogy reá zúduljon a szomszédos várra
 I kiirtsa iziglen a rut Honkavárit
 "Hadd vesszen a vér dög, ugyan mire vár itt!"

"Meglesz?" - szóla egyszer - "döntsön a ma este"

I ment, kun ismerősit rögtön felkereste.

„Minő jog”-beszélé - „az, hogy a nagy kun nép
Csak viskókban éljen, jászolos baromkép,
Vagy hegyről síkságra és síkságról hegyre.
Koldusbotra dőlve vándoroljon egyre?
Hol a jog, igazság, ha e gaz magyarnak
Elnézzük, hogy az lesz, a mit ők akarnak
I míg ő ásitörva néz le a várából,
Mi issadva küzdünk s fejük bele kábul?
Ne tőrjük barátim! Tartsuk ki egészen
I bő jutalmul majd a vára mienk lézen!”

Égy, sokat beszélt még s őket feltűzelte:
Megesküdték, hogy a rájövő napikette
Már ott fenn köszönti a kunok vitézeit
I a nap nyugovását már a várból nézik.

V

Nagy volt a sietség, készülődés szerte.
A kunok sorában: burogányát verte
A nyélbe az egyik, a másik az ijját
Kapta le a szegőt, kutatta a híjját;
Egy a kardját fente, más a párrsal álla,
Sőt ott némelyiknek már páncélba välla.
Sürögnek, forognak, ide oda futnak
Mintha lába kelne valamennyi utnak.

rognak (arany)

Maga Hevén garda teljes hadi díszben
Bívárába' sétál s kitekint több ízben,
Szeme majd kiugrik, oly merően nézi,
Mikor jönnek már az ő szép kun vitézi.
Vár soká, megunja, bemegy, meg kísétál,
Egyszer csak eléje a fia Sebök áll.

„Képen megkövtem, édes apám” - ugymond -
„De az én lelkemet ugy tépi a bú, gond;
Valami baj éri még édes apámat,

Nem jó a járátja, — nézze el hibámat! —
 Flej, a jó uristen megveri csudáson,
 A ki jogtalanul rajtaüt egymáson.”

Haragos kedvében volt ép ura atyja
 S dühe még nagyobb lett, hogy őt oktatgatja:
 „Gaz kölyök!” — rivalgott — „te papolni mersz itt?!
 Várj csak, lelohasztom én a kebled mersit!
 Fel, ide, cselédség! verjétek őt vasra!
 Dobjátok oda a sötét nyugalmassra!”

Flabornak a szolgák, — de dühös Flevinnek
 Szemei öldöklő szikrákat lövellnek
 S oly szigorú a szó, ellenállást nem tűr.
 Lefogják, megkötik, nyílik a sötét út.

Isótalan behalad, megáll, visszafordul,
 Két borús szeméből a könnye kicsordul
 Ajkai remegnek, a keble tusában;
 Mind elhal a szava lelke viharában.

De a hogy az ajtó csikorogva zárul,
 Megkapja bilincsét, szaggatja magarul;
 Körgeti az ajtót, verdesi a falat,
 Ide kap, oda vág, ide-oda szalad
 S kábulva kutatja, való-e vagy álom,
 Míg végre leroskad, elnyomja az álom.

VI

Az este elküldé már alkony cselédjét,
 A mikor a kunok végre, hogy megvédjék
 A fővényt, jogukat — eszük így képzelé —
 Csendben megérkeztek a várkapu elé.

György, a kapitánya az ösrégi várnak,
 Látva, hogy a kunok újra rosszba járnak,
 Érc kiáltja szavával a várbeli népet
 Felháza s ő maga a falakra lépett:
 „Mi fott szivetekben”? — szóla — „mit akartok”?
 Vini, kun vitézek, miért ezek a kardok?
 Ismét lelketekre ült a rablás vágya?
 Ugyan ne legyetek az ördög jobbágya!”

Alig hogy bevégzi, a vezérok Kevén
 Nyílát elölpítve megsebzzi a fején.
 Leszádult György vitéz, újra feltámaszta
Se válaszból érti, hogy ez komoly dolog.

Most a rabló kun nép a kapunak esik;
 Dübörögnek rajta, döngötte verdesik.
 Felbődült a szegény, minden kar csapása,
Ír tudja előre, hogy a sírját ássa.

Exalatt a várnak kicsinye és nagyja
 Kiki harcra késül, fegyverét ragadja
 Szépen csatarendben a kapuhoz állnak
 Vitézül szemébe nézni a halálnak.
 Az ősz Hankavárit s bájos Örsikéjét,
 A "kerék világnak legjobb csemetéjét",
 A kikért rajongnak, a kikért remegnek,
 Nem hagyják kitenni gyilkos fegyvereknek;
 S mélyen elrejtik a vár belsőjébe
 S öröket állítanak a terem elébe.

VII

De hogy e két népnek lássa viadalát,
 Megjött az este is ma sokkal hamarabb.
 S hogy sötét szárnyival rá borul a várra
 Indul a vár népe György vezér szavára,
 A kaput elhagyja - nem dől ez hamar be -
 És egy rejtékajton kihatal a völgybe.

Új rohamra törtet a Kevén csapatja
 S hát megett mi késül, senki sem kutatja.
 A magyar legényvég exalatt titokban
 Szépen megkerüli, hozzájuk fér jobban
 S mint az éhes ölyv az alvó csibéket
 Megrohanva gyorsan öli-irtja őket.
 S honnan került ez az istennek csudája,
 Fele meg sem tudja, nincs ideje rája.

Kevén a legelső, a ki észrevéve

Hogy hull a csapatja, mint a csépett kőve,
 Dühvel visszafordul, rohan a magyarra
 Utána a népe, ki erre ki arra.

I mint két terhes felleg, mikor összeszalad
 I egymásba gomolyog a nagy égbolt alatt,
 Ész-falja egymást, diadalra nem jut,
 Lőt veszt, ereje zuhogva földre fut:
 Egy emésztí egymást bőszen a két sereg,
 A mint gyűlölettel egymásba kevereg;
 Nincsen győzedelmük, hiába csatáznak,
 A halmok, a völgyek csupa vértől áznak.

I már a kaváscsillag az ég tetejében
 Delelőre ült le munka után régen
 I maga a fiastyuk éhes kis csirkéit
 Megetetve éppen csillapítja éhét,

Mikor a két csapat kimerült vére
 Megfogyott sergével nyugalomra tére.

VIII

Mintha a nagy szegyen szeme pilláira
 Szállt volna Sebőknek, elaludt annyira.
 Réig elment már atyja, vissza is jött régen
 Lőt a bűvös álmot tartá még kezében.
 Alma volt, de szörnyű: kedves Örsikéje
 Nem szeretett többé, nem nézett feléje,
 Százszor újra kérde remegő ajakkal
 „Kicsoda? Mi neve, hogyha szerelmet vall?”
 És ő rejtegeté, titkolá a nevét,
 Pedig tudhatja jól, hogy így ellene vét,
 Amítja csalókán; úgy sem lehet övé,
 Mert az atyja Neven ezt az ármányt szövé.
 Felriadt ezerszer; újra jött az álmot,

Nem tudott elfutni tőle semmi áron,
Mint a rémes örvény a mit megragadott,
Nem megy el egykönnyen, soká megragad ott.

Végre megkönnyült a végzet a baján
I mint lelki furdalás a Bende ajtaján
Lassan bekopogott már úgy éjjel felé
I keblébe bűjt, csakugy sohajtorott belé.

Nyugtalanul fetreng ágyán a vén szolga,
Először a síve, a jó urfi dolga
Forog az ezében s lelkét marja-tépi,
Hogy ezt a csejéget ő okozta neki.
Mért volt engedelmes? Miért fogta ő le?
Mért kötözte ő meg? Ez nem szép volt tőle.
Mért nem védte inkább? Igaz volt a szava,
Ne kívánja Keven, a mi a más java.

Ekkép tépelődik, nincsen semmi nyugta
I hozzá még valami egyre sugta-bugta
Ott a belsejében: most bocsáva hát ki!

Nyugszik az egész föld, nem láthatja senki.

"Ki beszél? Ki susog? - talán a jó szellem -
Nem védheti magát Bende a szó ellen,
Felszökik ágyából, ki a levegőre
I a szabad levegőn tovább csak előre.

Megnyílik az ajtó, lehull a rabbilincs;
Bezárul a börtön, odabé' senki sincs:
Sötét éjbe orlott a ló s a vitéze
I Bende könnyes szemmel még utána néze.

IX

Bájos Örsikének ágya lágy ölében
Nincsen nyugovása: tűz lobog szemében,
Síve lázasan ver s pihegő kebele
Áloműző gonddal van telisded tele.

Ablakát kinyitja s néz az éjszakába,
Sötét éjszakában le a mély Tiszába.

Olykor összerexren: „most jó” — képzelődött,
Csak a hullám rajlik, a parthoz ütődött.

I míg ekkép tünődve mereng, álmadozik,
Holtó fürtével szello játszadozik
I a felkelő holdnak színezüst sugára
Rá esik rezegve lángoló arcára
I tüvének hevélőn kelve fényesebben
Hull a vízbe vissza s némán tovarebben.

ez jó
nagyot

Megdobban a tulpart, egy mien tombol rajta,
Megloccsan a hullám, szeli egy kis sajka;
Ugy inog terhével — egy vitéz ül benne —
I oly sebesen repül, mintha csak nyíl lenne.

Szívéhez kap Örsö, azt híri kizökken,
Oly nagyon evickél, oly nagyot szökik benn;
Héjes remegéssel borzong át valója:
„Most közelg a kedves — csak az isten ójja”!

I már a parthoz ére. „Oh, te boldog óra”!

Már remegve fellép a kötél-hágóra.
Most buvik a hold el, befödi egy felhő
I nem néri az ifjat, hogy a hágón feljö.

Nem látja a karok gyöngéd ölelését,
Nem a forró ajkak sóvár epedését;
Nem hallja szavuknak szerelmi bugását,
Fellegekbe tünt el, hogy még ne is lássák.

Csak is a sötétség lesi őket csendben,
Hozzájuk lopóva kandi szemmel ül benn;
Majd elnyeli őket úgy néri, csudálja
I csudálva magát ott felejtí reája.

X

Kinorra azonban Hévint a gyalázat,
Hogy kudarcot vallott. Felveri a házat
Még éjnek ivadán, zaklatja a népit
I mint győztes eleve ködvárat épít.
Ő rá még — jól tudja — jobb napok is várnak,

Majd egyszer uőa lesz ő ennek a várnak,
 A sok szántóföldnek - az egész vidéknek,
 Szemei előre boldogságtól égnek.

I nem várja a hajnalt, befutja a falut,
 Felzörgeti rendre, a ki csak elaludt
 És méhes szavakkal és mázos beszéddel
 (Mert a néptömegnek csak ilyes beszéd kell)
 Kivéri az álmot mindnyájára szemébeül
 I úgy tele beszéli a fejét, hogy szédül.

Egyed éig dicser a családjá előtt,
 A másoknak ígér jó buja legelőt,
 Majd földet emennek, majd erdőt amannak,
 Mindnek tud valamit, a hányan csak vannak.
 Oda ígér fűt-fát, hízleleg, rábeszél,
 Leírja, lefoti, minő nagy a veszély,
 Hogy vége a kumnak, ha ma nem nyujt kezét,
 Hogy ő nem romlásba, diadalra vezet.

Még nem is kívánja, hogy ők harcoljanak,
 Majd megvő ő vele, ha felvirrad a nap.

Csak néve magyarral kemény farkasszemet
 Gátolják harcában e rabló gaz nemet.

Coszlik a kun nép lassu haborása:
 Harcolni ha nem kell, jő kiki hogy lássa,
 Mint törő a kun meg a magyar erejét,
 Mint festi a porba az agya velejét.

XI.

Már pirul keleten az ég ábrázatja
 I a mint a sötétség gyorsan megpillantja,
 Felzökik ültéből rohan nyakrafőre
 Nem nézi hova fut, csak száguld előre.

A szerelmes pár is - Sebők Örvökével -
 A hogy futni látja, fejlik tüstént széjjel
 I az ifju mielőtt újra bucsút vevő,
 Kéri szépen a lányt, ne kérdeje, mi neve;
 Megtudja maholnap, megtudja ma talán.
 Szul-pirul erre, nem érti meg a lány.

Hisz' ő nem kérdezi, más a szíve gondja:
 „Ne menj el, ne hagyj el” - így susog, ezt mondja.

„Légy ura keblednek, Örösem, szép szerelmem!
 Soha el nem hagylak, többé soha el nem;
 Csak ma távozom még, kötelesség szólit:
 Elhárítani a vést rólad, atyádról - hidd,
 Széttöröm a gátat, a mely még elválaszt,
 Feljedem, ki vagyok s úgy várom a választ,
 Ugy kérem ki atyád áldását frigyünkre;
 Döntse el tettem majd: ellenünk, hivünk-e?”

Ki? Kiknek?

Igy hullámszik lelke s a leány szótlanul
 Elmódott kedvese kitárt keblére hull.
 Megered szemének patakró könnyárja
 S megálltát, megörümtét de hiába várja -
 Hiába néz vissza a távozó kedves,
 Megtörött látása, szeme sirva repdes;
 Elmosódik képe könnyének árjába,
 S hogy fürkészi, lesi, már elünt - hiába!

De, mintha járnának a szomszéd teremben,
 Léptek zaja hallik egyre sebesebben.
 Felpattan az ajtó s haragtól reszketve
 Rajta Hankavári, a várur, siet be.

„Leányom! - itt vannak, már újra zavarnak!
 Hogy soha sincs nyugta a szegény magyarnak!
 Felbujtotta őket ismét a gaz Fleven,
 Ne maradjon áldás sohase' a nevéen!
 Ugy sujtsa le őt majd a jó isten karja,
 A mint ő fejemet szétverni akarja.”!

De nem zuzra siet, nem - kiállok én vele
 S kardomnak is fog majd - gondolom - az éle.
 S ha még oly kemény is feje koponyája,
 Utóvet nem hiszem, hogy könnyen kiállja.”

„Ha pedig úgy volna istennél megírva,
 Hogy kettőnk közül én - csak én jussak sírba:

Megbosszulnál-e te, Örsém, szép gyermekem?
Ugy-e meg? - én kérlek, esküdjél meg nekem!"

Atnyitall e beszéd a lelken Örsének
S keblében a gondok mind harcra kelének.
Meghalna az atyja? S ő bosszulná-e meg?
Ah, ez oly borzasztó! - Minden tagja remeg.

Nem bír uralkodni tovább indulatján,
Atöleli atyját: „Te nem haloz meg atyám,
Nem hagyad el árván egyetlen gyermeked!”
S úgy rokog, azt hinnők, a szíve megreped.

Megindul a könnye az ösrült apának,
Szíve gyökereiből facsarja a bánat;
Ugy írri, hogy ez lesz végső ötlelése,
Mondani szeretné, de nem mondja mégse.

„Esküszöl-e lányom?” - ajka kérdi újra -
„Esküszöl-e bosszút emelt három ura?
A három személyű egy isten nevére?
Hogy a gyilkos tettnek nem veszik el béré,

Megadja kezéd majd a gyilkos apának!
Meg, ha van, fiának - meg, ha van, lányának!”

„Esküszöm, esküszöm” - sáppadva szól a lány -
Verjen meg az isten, ha megszegném talán!”

S mintha híná, húná atyjához valami,
Elkerdi keblére vonni szoritani
S görcsös ötleléssel szoritja erősen:
Ha atyja nem élhet, nélküle nem ő sem.

XIII

Míg az apa s lánya ilyetén kesereg
Tábort üt egymással szemközt a két sereg.
S a kunok vezére, Kevén, kópjaszálát
Forgatva kezében imígy kiabál át:

„Hol van Kankavári? Alljon most ki velem!
Hadd lássam a fejét itt e kópjanyélen!
Mondjátok meg neki ti gyáva magyarok,

Álljon elé! Véle most vini akarok,
Éltre halálra megvini jogunkért,
Lemosom vérevel, a mi baj csak kunt ért."

Dölyffel így beszélve a körépte megyén.
Összenéz a magyar, ég arcán a székelyen:

"Az agg Kankavári már gyöngye vívára,
Jobb volna talán György, vagy ha bíznók másra."

"Megyek én" — "megyek én" — hangzik erre-arra —
"Ne fogjon e cudar "gyává"-t a magyarra".
"Majd az ő feje lesz ott a kőpjanyélen,
Leütöm én mindjárt" — "én ketté metélem!"

Így buzog a tábor, küzdelemre készen;
A bátorság hangja hangzik minden részen.
S gyilkoló vasokkal már-már neki mennek,
De a vár ura most érkezik éppen meg.

"Íól tudom miért jöttél, te rablók vezére!"
Így szólta Kevénhez, a mint közel ére,

"Íól tudom, hogy addig nem lesz maradásod,
Míg gyilkos kezdeddel sírom meg nem ásod.
Eljöttem; — de vigyázz, hogy isten haragja
A gyilkot ne az én kezembe adja,
Hogy el ne találjon karomnak ütése
S az érdemlett halált fejedbe ne vesse!"

Ízölt s iszonyu dühvel neki tört Kevénnek;
Látták a magyarok s alig lélekezének:
Vénült az erős kar, súlyosabb lett kardja
S Kevén a magáét oly erősen tartja.

Pendülnek a kardok, a hogy összetűznek
S az ütés nyomába kél szikrája tűznek.
Meggoppan a páncél a várur kebelén
De megkapja érte bérét nyomban Kevén:
Rémlétes ütessel hullt le fejére
Kankavári kardja — kibugyant a vére.

S mintha a csapástól a bokaszáraig
Földbe süllyedt volna, nem bírja lábait,

Meginog, de kapva kardját két kezébe
 Teljes erejéből sújt maga elébe.
 Taj a vár urának, ha most egyét kapott,
 Nem látja delelni többé a szép napot.

Kikerülte szépen: a mint észrevette,
 Hogy a Hevén kardja ott villog felette,
 Kapta a magát gyorsan a fejéhez
 I már elcseng az ütés — ő semmitsem érez.

De mikor emeli jobbját támadásra,
 Érti, hogy könnyebbült a kardja futása
 I hiába suhint rá, az ütést nem adja —
 Nem maradt kezében csak a markolatja.

Elhajítja rögtön, veszi buzogányát,
 Hésön: iszonyút vág Hevén a nyakán át;
 Verbe borul egybe két szeme világa
 I feje lehanyatlak a halál karjába.

XIV.

Két ijedő jászó a magyarok ajkán:
 „Elesett — nincs többet” — egyszerre sohajtván
 I már a másik percben helyén átok támad,
 A melyet íbresztett a kitörő bánat:

„Verje meg az isten” — átkozza mindegyik —
 „Beszelen el galádul s népe egytől egyig”!
 „De nem is viszi el” — szól György — „szárazon est,
 Még a tulvilágon is ott lesz a kereszt,
 A melyet én jelül e garnak ezennel
 Rá vések hátára bosszuló kezemmel”.

Izolván meg is indul, hogy beváltsa szavát,
 De szétnyílik ekkor a tábor oda át,
 Tűzes ménen vágat elő egy dalia
 I hogy el nem tiporá Hevént, kicsi hia.

Amint a megölt hőst meglátja az állat,
 Két lábra felugrik, hogy csak alig állhat
 Nagyokat fű, tüszköl, tajtékzik a szája,

I dobogó lábával a földet kapálja.

Alarcán keresztül a hős szeme villan,
 Jobbjában a széles szablyapenge csillan,
 Vas balja lezengxi a két kantárszárát
 I át haragos ajkán a lelke így árad:

„Ha nemes vitézség állnék szemtől szembe,
 Hogy vele megvívjak, nem ülnék nyergembe,
 Kitépnék a sikra elvete vasarcom
 I megállnám a sarat bármely halálharcon;
 De gyilkossal állok, egy rablóveréssel,
 A ki maga titkon gyilkosokat bérel,
 A ki — ime itt van — ellenét védetlen,
 Hisz' kardja se' volt már — leszurja kegyetlen:
 Nem szállok le tehát, sújtson így le kezem!
 — Verjen meg az isten, ha ezzel vétkezem!”
 I megforgatva reá iszonyú szablyáját,
 Neki ugrasztotta habos paripáját.

Kifeszíti Hevén kardját a ló elé,
 Ugrott a mén s eved süngyével elnyelé.

Megrendüle Hevén a szörnyü lökéstül,
 Roppannak a térdi, hajlik feje és diül.
 I még amugy estében elér a szablya
 I áttörve sisakját a halált rá szabja.

„Egy vesszen a rabló” — szól most a levante
 I vérborított kardján ismét emelinte
 I feltartva az égre átrug a kunokhoz:
 „Lépjön ki a sorból, a kit igaz ok hoz
 Ügye őtalmára, joga védelmére,
 Hadd folyjon digy a jogtapodó vére!”

Hallgatnak a kunok, csak a lelkiük szól benn:
 „Nem segít az isten igaztalan ügyben”.
 Némán kiki indul, dicszik a sorrend,
 A magyar bus lelke könnyülve felörvend.

XV

All vala ekkörben Örsze a vár falán
 I néze merco szemmel, hogy látja-e talán,
 Mint vi vára népe, mint harcol az atyja.
 Domb álla közöttük; ettől nem láthatja.

Lelke mélyén kínzó gondolatok kelnek,
 Hullámzik erősen íve a kebelnek,
 Téveteq nézése a Tiszába roskad,
 Kél, tünik előtte rendre a habos had.

Mintha csata volna, mintha népe volna
 Mintha az a habsor Kevén hada volna.
 Ez itt édes atyja, az ott maga Kevén,
 Most rohan atyjára egy hullám tetején.

Hísérteti játék: elsülyed az atyja
 I nem védi egyik se'; csak nézi, de hagyja.
 Felébred a lelke: oh, ha való lenne,
 Ő maga utána a mélybe lemenne.

Exével így őrzi egymást gondolatja
 I jövő sorsa képét mind vérbe mutatja:
 Majd az atyja hal meg, majd Sebőkje vész el
 I ő belé betegszik, nem bír meg a vésszel ...

Mig így tépelődik magába merülve
 Lenn a vára népe riadozva gyűl be.

Legelől díszleg az ifju dalia,
 Bajában e népnek édes atyjafia.

- 1) Hátul izmos ifjak, számba tizenketten,
- 3) Kankaravárit hozzák egyszerü saroglyán
- 2) - Ajjkuk szavaelzást, a fejük földetlen -
 Könybe lábadt szemmel, olykor felsokogván.

I mikorra felérnek terhükkel a várba,
 All helymutatónak földbe szegzett dárda,
 Leteszik tövébe a vár édes atyját
 I reája borulnak, újra megsiratják.

A bajnok a többi magyarral exalatt
 Fenn a vár falán már ép Örséig haladt;
 I György, a min az egész úton törte fejét,
 Rákerdi ekképpen beszéde elejét:

„Drága leányasszony! Köszönd meg szívesen
 E derék vitáznek, a mit tett kegyesen,
 Köszönd a nevünkbe - hisz' értünk is tette;
 Áldja meg az isten porát is érte -

Hogy meg nem ijedve a Kevén kardjától
Leverte, megölte kivetlen, magától;
Hogy, bár ismeretlen, a magyart védette,
Hörönd meg lányasszony! méltó rá a tette."

"Íó vitéz, bárki vagy, nemes volt e harcod,
Megköszönjük szépen - vedd le most álarcod,
Mondd, ki vagy? Honnan jössz várunk védelmére?
Nem vagy-e az égi szellemek verére?"

Hallgatva leveté álarcát a vitéz.
Nagyot sikolt a lány, a hogy szemébe néz,
Merő nézésivel őt majdnem elnyeli
I maga sem tudja hogy, keblére öleli.

Alla szótlanul György s vele az egész nép;
Oly csudás, nem értik, nekik az egész kép.
Vajjon ki e bajnok? Vajjon hol hazája?
Mind úgy törí fejét, hátha kitalálja.

XVI.

Egyeserre lebomlik Örsze vas kebléről
A deli vitéznek s arca elfehérrül:
„Hol van atyám”?-kérdé - „Ki látta atyámat?
Mondja meg, miért nem jó karjába lányának?
Nem tudja, hogy itt van ez ifju levente?
Hová lett? Hol késik? Nem a harcba ment-e?”
I szétnézve keresni a néma sorokban
Milabus szemében a vágy tüze lobban.

Egy a másra tekint a népe habozva,
Mind látja: ott lenn van, a menet most hozza.
De ki mondaná meg, ki fedne felilyet?
Hisz a szegény Örsze rögtön haltra ijed.

„Emberek, mit néztek? Mi az az udvaron?
Emberek, mondjátok, én tudni akarom.
Valakit ott hoznak, most teszik le éppen;
Mintha atyám volna. Ugy-e nem ő népem?”

„Ki merne felelni? Nem szólnak az ajkuk.
Állj ki György a rendből, a sor ismét rajtad:

„Ne ijedj meg szómtól” — mond György akadozva —
De az a csapat lenn atyád testét hozza.”

Tán nem is érté már Örsé a végső szót,
Csak rémle előtte, a mit a vezér szólt;
Nem tudja, mitévő; a mélybe zuhanna,
Ha Sebők nem védné élje rohanva.

Ott a vitéz karján eszmélete tűnik,
Meggmerevül teste, lélekzete szűnik.
Hozzá fut a vár nép, rémülve kiáltoz,
Sebők lesi felve, hogy tér-e magához.

I a mikor felpillant, a mikor feléled
I visszatér merevült testébe az élet,
Védő kedvesének jobbját megragadja,
Nem engedi el, — szót — soha el nem hagyja.

Éz volt az utolsó, nem hagyja el ő se,
Nála lesz örökké, így birtatja hőse.
Aztán oda fordul beszélni a népnek;
A mint észreveszik, mind közelebb lépnek.

„Vitéz nép! Mily tiszta irántad érzelmem,
Ugy gondolom, talán nem kell csodálnom.
I mi hozott ide most, úgy hiszem tudjátok,
Kitörő szerelmem magatok láttátok.
Csakis a nevemmel tartozom még néktek,
Ha ugyan mindeddig fel nem ismerétek;
Bocsássátok meg, hogy ki nem mondtam régen:
Sebők a nevem és kun a nemzetségem.”

„Ti zokon veszitek, — arcotokról látom —
Hogy kun ifju vagyok és kun a családom.
Hogy ennek születtem, nem tehetek arról,
Elég, hogyha többet tartok a magyarról
I, mióta morogtatni bírom a nyelvemet,
Soha sem titkoltam magyar érzelmemet,
Hogy” — és itt megállott, egy nagyot sohajta
I a néma küzdelem jele látott rajta —
„Hogy” — ismétlé a szót, de pihenve megént —
„Megöltem a gyilkost” — fejezé be — „Kevént,
A ki gyűlölte azt, a kit én szerettem,
A ki gyötört, kincott, bár semmitse tettem,

A ki szeretetepte életem fonalat,
 A ki" - most megakad, borzongás futja át -
 „Megöltem - szakadjon rám érte az égbolt;
 Megöltem, pedig a tulajdon atyám volt.”

Hallja szavát Örsze, hallja atyja nevét,
 Hallja, hogy megölte az édes szülejét,
 Tjedve kikapja jobbából a jobbját,
Rettentő sejtési lelket átrobogják.

„Nem lehet, nem” - szóla alig hallhatólag -
 „Hogy te gyilkos volnál, ezt nem hiszem rólad
 Hogy megölted atyád, volt bármi mostoha,
 Mintha el nem tudnám hinni rólad soha.”

„Bár ne volna való, - de meg kelle ölnöm,
 Nem élhettünk együtt mi ezen a földön;
 Leszuota atyádat, leszuot volna téged,
 Le engem utánad - s ez most is úgy éget.”

Mint a ki nem ésti, hoxá mit beszélnek
 I kérdőleg elbámul végén a beszédnek,

Szótalan úgy bámult a lány az ifjura,
 Mintha nem is volna az ezének ura.

Azután elkezdé kezét tördelni
 I kitörték az ajkán zavaros érzelmi:
 „Kevén az atyámat? - a te atyád Kevén?
 Ne védjete többé! Végem - elvesztem én.”

I a mit aztán szólott, zavaros szóhalmoz:
 „Sebők - atyám - esküm - nagy isten irgalmaz!
 Megtartsam-e esküm? - megszegem, nem tartom;
 Megseregjem-e esküm? - nem szegem, megtartom.”

I bekapott szeretomló hajába kezével,
 Majd kikapva megént az arcát födé el.
 A népe csak álla, mind kövé meredve
 I szemükbe' megáradt a bubánat nedve.

Nem bírja Sebők már tovább nézni e kint,
 (Ugy zokog a nép is, a merre csak tekint)
 Oda megy Örséhez a várfal szélére,
 Bízattja szeliden, kéri szexelmére:

Ne zokogjon immár, ha meghalt is atyja,
 Oly jó az uristen, az árvát nem hagyja;
 Aztán védi ő is, övé teste-lelke,
 A míg csak amabból ért ki nem lehelte.

Nem figyel szavára a kedvese többé;
 Búja coedessé lett, szeme égetőbbé,
 Az örület lángja vete benne lobbot,
 A Tiszába mered - ki tudja, tán jobb ott.

Nincs öröm e földön: az atyja nem él már,
 I a gyöngye leányra rémletes boosru vár,
 A viszonyt felbontá a haragos végzet,
 A mely kettőjükkel oly iszonyut végzett.

Felzökik egyzserre s tekintete zordul
 A mellette levő kedves felé fordul
 I felderül egy percre, de elborul egybe:
 A halállal van már, nem ő vele jegybe.

Ittőltekint még egyzser, néz a várudvarra
 Holt atyját tesz ik ép fel a ravatalra,

Elrejtí síkójjal arcát tenyerébe,
 Ugy látta, hogy atyja rá nézett fektébe.

Borradva elfordul s im ott van az atyja,
 Fégmerev ujjával a sebet mutatja
 I majd mintha Sebőkre mutatna s a vízbe -
 Hiába fordult el - csak látja sok izbe.

„Ne kísérsz, ne gyötörj káprázat, ígérst!
 Jól tudom, mit akarsz; esküimst idérsd.
 Legyen ugy!” - fuldoklott - „de ha őt elvesztem,
 Utána magam is - érezem - elvesztem.

I remegő léptekkel, habozva, megállva
 Megy a fal szélére, a hol Sebők álla
 I elfuló keserovel öleli keblére,
 Csókolja, szoritja s kifakad végtére:
 „Nem hagylak egyedül, én veled maradok”
 I a mélybe lerántja - Elfödik a habok.

XVII.

Fellobban a hullám Feketehegy mellett,
Most utólsót lobbant rajta síri szellet,
Lezárul a mélység titokrejtő szája,
Éji utját végzé a vidék sirálya.
